№ 84. I śnieżnia 1916 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

HOMAN

BIEŁARUSKAJA WIŁENSKAJA CZASOPIŚ

WYCHODZIĆ DWA RAZY U TYDZIEŃ: U AUTORKI I U PIATNICY.

Cena s pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty: na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 f., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycyi: M. Stefanskaja 23.

Cena abwieštak: na 4-aj staranie za radok drobnymi literami—25 fenig.; drobnyje abwiestki—pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

5000 pałonnych, 62 zdabytyje harmaty.

30 listapada.

Zachodni teatr:

Front Albrechta Wiurtemberskaho: U za waroci Ypra, pasla silnaj artyleryji kaj padhatoŭki, worahi atakawali naszy pazycii na szyryni kala 3 kilom. Jany byli adbity ahniom, a ŭ paadzinokich punktach — sztykami.

Front Ruprechta Bawarskaho: Pry tumannaj pahodzi artyleryjskaja bitwa uzmacawałasia tolki miž Serr i Ankr, dy na adrezku raabapoł le su S. Pjer-Wost.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Wialikszych bitw nie było.

Front erc-hercoga Jozefa: U lasistych Karpatach i ŭ sumiežnych z Mołdawijej harach rasiejcy dalej szturmawali, ale surjoznych rezultatoŭ nie dajszli. Rasiejcy mieli ciažkije krywawyje straty i prymuszeny byli zdawolicca drobnymi miejscowymi udaczami.

U zachodniaj Rumynii my adcisnuli arjergardy worahoŭ.

Aprycz Piteszti, ŭczora zaniat i Kampołung, i hetak atkryta daroha s Terchurskaho prachodu. Bawarskije wojski ŭziali 17 aficeroŭ i 1200 sałdat, 7 harmat i czyślenyje abozy.

Eskadron rotmistra Bortke pry Ciocesti uziaŭ 17 aficeroŭ, 1200 sałdatoŭ, 10 harmat i 3 kulamioty.

Bałkanski teatr:

Front Makienzena: Dunajskaja armija pasoŭwajecca, bjucsysia, ŭpiarod. Ad czasu pierachodu cieraz Dunaj armija ŭziała ŭ pałon 43 aficeroŭ i 2421 sałdatoŭ i zdabyła 2 ciažkije, 36 palewych i 7 małych harmat, 7 kulemiotoŭ i 32 padwody sa snaradami.

Makiedonski front: Na paŭnocznym zachodzi ad Manastyra nastupleńnie worahoŭ nie ŭdałosia. Pry Hruniszcie, na zachodnim skłonie hary Ruin, serby isnoŭ wykinuty.

Pierszaja anneksija.

BERLIN. „Tages Ztg." pisze, szto car wydaść manifest ab anneksii Haliczyny i Bukowiny.

Rasiejskaja dyktatura u Rumynii.

PIECIARBURH. Rasiejskaho pasła u Bukareszci biaruć nazad. Na jaho miejsco naznaczajecca hienerał Mosołow, dobra znajomy z budowaj pawierchnaści Rumynii.

»Times« piste, szto rumynskije zapasy zbożža mohuć zabaspieczyć Niamieczczynu prynamsi na 4 miesiacy. Zapasy rumynskaj gazy znaczna pradoŭžać wajnu.

Ukrainiec—naczalnik polskcih legionou.

POZNAŃ. Hraf Szeptycki, brat halickaho mitrapalita, naznaczen hienerałam u polskich legionach.

Niespakojstwa ŭ Italii.

BERN. Italjanskije hazety wyskazywajuć niespakojstwa, spadziajuczysia, szto pasla razhromu Rumynii strategija Hindenburga zwiernie ecca proci Italii.

Hrecki pratest.

BERN. Hreckaja hazeta „Chronos" zwiertajeca da hienerała Furne z zajawaj, szto hreki nie addaduć aružža. Wypadki ŭ Rumynii ŭmacowywajuć uporstwo hrekoŭ.

Rezultaty razhromu pry Skagerraku.

LONDON. Nižniaja Pałata. Balfur kaže, szto admirał Eliku naznaczajecca pierszym lordam admirałciejstwa. Admirał Betti naznaczajecca na jaho miejsco hłaŭnym naczalnikam flotu.

Prymusowyje raboty ŭ Niamieczczynie.

BERLIN. Rejchstag. Deputat Fotger, predstaŭnik „soc.-dem. rabotnickaj jednaści", wystupaje proci zakona ab prymusowaj pracy; pry hetym — rezkije stycaki z marszałkam Rejchstagu i z druhimi partijami. U pierszym czytańni zakon pryniat. Druhoje czytańnie — zaŭtra.

Praz 77 hadou.

Dzień 26 listapada 1916 hodu — heta historyczny dzień u žyćci naszaho miesta i ŭsiaho Kraju: ŭ hety dzień pierszy raz pasla 77-hadowaj zabarony ŭ Praczyścienskaj cerkwi ŭ Wilni adbyłasia unijackaja słažba Boža.

„Wozsojedinienije" unijatoŭ — heta najciažejszy prastupak rasiejskaho prawicielstwa pierad naszym narodam, pierad naszym Krajem i pierad usim kulturnym świetam. Prykazam cara Mikałaja I ŭ 1839 hadu niekolki miljonoŭ biełarusoŭ unijackaj wiery abjawili pryłuczanymi da prawasławija, i za hetym iduć doŭhije hady nasilstw nad „apornymi", krywawych wajennych ekspedycij, bićcia nahajkami až da śmierci, wysyłki ŭ Sibir, nialudzkaho zdzieku i kryŭd. Sotni unijackich świaszczenikoŭ, admowiŭszychsia zmianić swaju wieru na žadańnie maskoŭskich czynoŭ, byli wysłany ŭ manastyry-turmy centralnaj Rasiei, a na ich miejsco nasłali całuju chmaru czužych nam ludziej, jak kiraŭnikoŭ duchowaho žyćcia „nawiernienych" na prawasłaŭje biełarusoŭ... „Staraja wiera" — wiera baćkoŭ i dziadoŭ naszych stałasia ŭ miežach Rasiejskaj dzieržawy „nielehalnaj".

17 krasawika 1905 hodu ŭ Rasiei — pad hroźbaj rewolucii — była apawieszczena „swaboda wiery". Ale „swaboda" heta akazałasia daloka nia poŭnaj i, miž inszym, nie wiarnuła prawoŭ Unii. Jak i raniej, unijatam było zabaronieno pryježdžać u Rasieju z-zahranicy i sialicca tut. Sproby dabicca pazwaleńnia kirawać u nasz Kraj ukrainskich emihrantoŭ z Haliczyny, roblenyje za czasoŭ haspadarki Stołypina, skonczylisia poŭnaj nieudaczaj tolki zatym, szto halickije ukraincy — unijaty. Tolki ŭ Pieciarburzi, starańniem niekolkich rasiejskich arystokratoŭ, a tak sama swajaczki Stołypina, prychilnaj da Unii, udałosia dastać pazwaleńnie na atkryćcie tamaka unijackaj kaplicy. Dyj jana była wielmi skora zaczyniena.

Ciapier, kali Wilnia apynułasia za miežami rasiejskaj dzieržawy, zwalilisia i tyje staryje puty, ŭ jakije była zakawana wola wiery. I woś u najstarejszaj wilenskaj światyni uschodniaho abradu, ufundowanaj wialikim kniaziem litoŭskim Olhierdam, 26 listapada pierszy raz adprawiŭ imszu unijacki świaszczenik, aciec Juźwiak, kapelan aŭstryjackaj armii. Chacia imsza była naznaczena dziela sałdatoŭ-ukraincoŭ, u cerkwu sabrałosia poŭna cywilnych ludziej. Uspaminajuczy staryje muki i zdziek, jakije ad 1839 hodu ciarpieli naszy unijaty, i słuchajuczy ciapier swabodna adpraŭlanaj unijackaj imszy, szmat chto mieŭ u waczach ślozy. Krepka paruszenyje, razychodzilia ludzi damoŭ, i ŭ kožnaho ŭ duszy radziłosia pytańnie: ci heta słužba Boža nia jość widoczny znak, szto staraja niawola skonczyłasia i nazad užo nia wierniecca?...

H. B.

Litouskaja pressa.

Hramadzianskaje žyćcio kožnaho narodu pry normalnych warunkach najbolej jarka wyjaŭlajecca u pressie—ŭ hazetach. I, sudziaczy pawodłuh hetaho, śmieła možna skazać, szto pierad wajnoj razwićcie hramadzianskaho žyćcia u litwinoŭ dajszło wialikaj miery: nam wiadomy kala 20 roznarodnych krajowych czasopisiej u litoŭskaj mowie, katoryje razychodzilisia ŭ mirny czas, ahulnym likam, u 60.000 egzemplarach.

Najwialikszym centram litoŭskaj pressy była Wilnia. Tut wychadzili dźwie sztodziennyje litoŭskije hazety: „Lietuvos Žinios" (3—4 tysiacz) i „Viltis" (5 tys.), dźwie szto-tydniowyje — „Lietuvos Ukininkas" (5.000) i „Aušra" (4.000), dwoch-tydniowaja czasopiś z rysunkami „Vairas" (1.500) i hadawiki Litoŭskaho Nawukowaho Tawarystwa „Lietuviu Tauta". Druhoje miejsco zanimała Koŭna, katoraja mieła dźwie szto-tydniowyje czasopisi — „Vienybė" (10.000) i czasopiś kowienskaj dyecezii (1000), miesiaczniki „Draŭgija" (1000), „Pavasaris" (1200) i „Ateitis" (800). U Sejnach wychodziła adna wielmi paszyrenaja szto-tydniowaja czasopiś „Šaltinis" (12000), dwoch-tydniowaja „Spindulys" (3000) i miesiacznaja (dla duchawienstwa) „Vadovas" (1000). Treci wydatnaje miejsco zanimaje Ryha: tut dwa razy ŭ tydzień wychodziła czasopiś „Rygos Naujienos" (3 — 4 tys.) i try razy ŭ tydzień „Rygos Garsas" (8 tysiacz).

Hetyje cyfry haworać sami za siabie. Jany haworać, szto duchowyje patreby litoŭskaho nasialeńnia ŭ naszym Kraju, asabliwa uhledajuczysia na zusim wyraznuju dyfferencyaciju hramadzianstwa, nia mohuć być zdawoleny tej adnej litoŭskaj hazetaj, katoraja wychodzić u Koŭnie („Dabartis"). Jany pakazwajuć, szto najbolsz pawinno adczuwać

niedastaczu swajej czasopisi litoŭskaje hramadzianstwo miesta Wilni, katoraje raniej absłužywali dźwie sztodziennyje hazety, nia liczaczy tydniowych i inszych.

Wilnia — heta zaŭsiody było serce naszaho Kraju, centr kulturnaho žyćcia ŭsich krajowych nacij. Jak biełarusy, tak i litwiny zaŭažyli tut kuźniu swajej kulturna-nacyonalnaj raboty. Tut, jak u najwialikszym kulturnym centry Kraju, znachodzili dla siabie najszyrejszaje pole da pracy ŭsie bolej intelihientnyje siły naszy. I woś, nia hledziaczy na ŭsio heta, nia hledziaczy na toje, szto biełarusy, palaki i žydy majuć užo ŭ Wilni swaje hazety, — adno tolki litoŭskaje hramadzianstwo nia maje hołasu ŭ stalicy naszaj supolnaj Baćkaŭszczyny.

Baczuczy, jakuju wahu u hramadzkim žyćci biełaruskoŭ maje biełaruskaja czasopiś, my łohka možem zrazumieć, jak ciažka wilenskamu litoŭskamu hramadzianstwu pierenasić hetkaje prymusowaje maŭczańnie. I my možem spadziewacca, szto ŭskorości sa stalicy Biełarusi i Litwy budzie czucien na ŭwieś Kraj i litoŭski hołas.

A. N.

U Wilni i wakolicach.

—s—

× **Prywiet s pałonu.** U redakciju „Homana" pryjszło s taboru dla wajenna-pałonnych u Nürnbergu piśmo ad „mahiloŭskaho biełarusa" M. T., ŭ katorym pa rasiejsku napisano hetak:

„M. P., daŭno ja chacieŭ wykazać Wam serdecznuju padziaku za wysyłany nam „Homan", dy nia mieŭ na heta adwahi, bo nia ŭmieju pisać pa biełarusku, chacia heta — mowa maich baćkoŭ i dziadoŭ. Dyk nie pabrezhujcie majej padziakaj! Žyczu ŭdaczy Wam i ŭsim rabotnikam na rodnaj niwie!" (Podpis)

× **Unijackaja imsza.** U niadzielu, 26 listapada, i ŭ czećwier, 30 listapada, u Praczyścienskaj cerkwi ŭ Wilni adbywałasia unijackaja służba Boža. Adpraŭlaŭ imszu aciec Jnžwiak (ukrainiec). U czećwier byli žałobnyje modły za duszu pamierszaho aŭstryjackaho impieratara Franca Jozefa, ustrojenyje dla aŭstryjackich sałdatoŭ — ukraincoŭ.

× **Biełaruskaja batlejka.** Jak my czuli, sioleta ŭ Wilni na Kalady pryhataŭlajecca biełaruskaja batlejka. Ihrać i piejać buduć dzieci biełaruskije.

× **Wieczar i loteryja na pomacz dzieciam.** Zbor fantoŭ na loteryju, katoraja adbudziecca na biełaruskim wieczary 10 śniežnia na karyść biełaruskich szkoł-achronak u Wilni, užo paczaŭsia. Orhanizatary prosiać usich zborszczykoŭ i zborszczyc, a tak sama prywatnych asob składać fanty czym skarej u Biełaruskim Kamiteci pom. pac. ad w. (ŭ Bibliotecy—Wilenskaja 33) bo padhatoŭka samaj loteryi, naklejka numeroŭ i t. p. wymahaje mnoha raboty, katoruju treba zrabić zahadzia.

Czaść fantoŭ užo zdadziena ŭ Kamitet.

× **U Biełaruskim Klubie** czarodnaja wieczarynka — ŭ hetu niadzielu.

× **Biełaruskaja mowa na publicznych wieczarach.** Na ŭsich wieczaroch i zabawach, jakije ŭ Wilni ładziacca demokratycznymi elementami i majuć mižnarodny charakter, jość u prahrami biełaruskije numery. Hetak biełaruskije wystupleńnia buduć i na dwoch wieczarach, ładžanych u subotu i ŭ niadzielu.

U subotu, 2 śniežnia, ustraiwaje wieczar Ahulna-Rabotnicki Kulturny Sajuz. Wieczar adbudziecca ŭ sali Krejngela (Ludwisarskaja 4) i miecimie bahatuju muzykalnuju prahramu. Miž inszymi, wystupiać pa-biełarusku p. K. Stefanowiczanka i p. F. Olechnowicz.

Hetak sama ŭ niadzielu, 3 śniežnia, na wieczary na karyść II Rabotnickaj Straŭni ładzicca ŭ sali Rabotnickaho Klubu (Warońnia 5) wieczar, na katorym, pobocz z pjesaj u polskaj mowi („Łobzowianie") buduć wystupleńnia ŭ inszych krajowych mowach, u tym liku—ŭ biełaruskaj.

× **Litoŭski wieczar.** U niadzielu, 26 listapada, u sali pry kaścioli św. Mikałaja na karyść litoŭskaj rabotnickaj kuchni byŭ naładžen litoŭski wieczar. Była pastaŭlena A. Rutkoŭskaho 3-aktowaja farsa «Audra Giedroje". Artysty, katoryje, jak było widać, nie paszkadawali czasu i pracy, patrapili zdawolić publiku starannym wypaŭnieńniem swaich rolej,katoraja doŭhimi opleskami wyražała swaju padziaku.

Paśla predstaŭleńnia paczalisia nacyonalnyje litoŭskije tancy, katoryje zakonczyli wieczar.

Jość nadzieja, szto hety wieczar prynіasie litoŭskim rabotnikam karyść, za szto jany wielmi padziakujuć artystam, pamahajuczym im u taki ciažki dla ŭsich czas.

× **Hramadzianski Uhodliwy Sud** na apоsznim swaim zasiedańni pastanawiŭ u prypadkach, kali pazywanaja starana nie zjawicca na sud, wydawać zjawiŭszajsia staranie zawiereńnie, szto jana szukała uhodliwaj razwiazki swajej sporki, dy nietaho nie mahła dajści z winy praciŭnaj starany.

× **Ahulna-rabotnicki Kulturny Sajuz.** U niadzielu, 3 śniežnia, a 6 hadz. wiecz. adbudziecca ahulny schod czlenoŭ sajuza. S pryczyny taho, szto schod hety naznaczen užo druhi raz (pierszy raz nie sabrałosia patrebnaje czysło czlenoŭ), jon budzie prawamocny pry ŭsiakim czyśle czlenoŭ.

× **Wilnia — ŭ Polszczy!** My atrymali hetymi dniami ad adnaho ukrainca piśmo, ŭ katorym jon prosić wysłać jamu ŭsie wyjszoŭszyje numery biełaruskaj hazety, a na adresie pisze: „Wilna—Polen".

Budziem spadziewacca, szto, atrymaŭszy „Homan", nasz karespandent zrazumieje, szto Wilnia—nie ŭ Polszczy, a ŭ Biełaruska-Litoŭskaj ziamli!

× **Ruch na czyhuncy.** Stancija Nowo-Świencіany ad 1 śniežnia atkrywajecca dzieła publicznaho tawarnaho ruchu.

× **Ab czystaść u dzieciej.** Pa zahadu Hradanaczalnika narodnyje szkoły i chedery ŭ Wilni pawinny wadzić dziaciej dzieła aczystki ad brudoŭ i kupańnia. Miestowyje sanitarnyje predpryjemstwy pry 2 Partowaj 10 i pry Pałtaŭskaj 63 atkryty dzieła hetaho kožyn dzień ad 8 da 3 hadz.

× **Wybirać t.-zw. patenty,** abo pramysłowyje świadoctwy, ciapier užo nima nijakaj patreby.

× **Herbowy zbor.** Pawodłuh nowaho wyjaśnieńnia, na kwitoch herbowych marak kleić nia treba. Rachunki, wypisanyje za miežami Ober Ost, hetak sama zwolnieny ad herbowaho zboru.

× **Zahad Hradanaczalnika.** S pryczyny prychodu ściudzionaj pahody Hradanaczalnik zwiertaje uwahu haspadaroŭ i upraŭlajuczych damoŭ, szto wadamiery i wadaprawodnyje truby pawinny być zabaspieczeny ad marozoŭ. U niežyłych i nieapalenych budoŭlach z wadaprawodoŭ pawinna być wypuszczena ŭsia wada. U inszych budynkach treba parupicca, kab truby byli, jak treba, prykryty błahimi prawodnikami ciepła.

× **Kancelaryja niamieckaho palicejskaho upraŭleńnia pamieszczajecca** ciapier pry Dominikanskaj wul. № 1, na 2 etažy (u daŭniejszaj haścinicy „Europa"). Na 1 etažy — kryminalnaja palicija.

× **Kurs rubla.** Oficyalny—1 m. 90 f.; u bankach pry pradažy—2 m. 7½ f., pry kupli—2 m. 11½ f.

Pazyczkowaja kasa biare 6%.

× **O tempora, o mores!..** 20 listapada u swajej kwatery pry Sniehawoj wul. znajdziena 18-letniaja Maryja Kalinouskaja zalitaja krywioj i z ranami na karku i sadniaj czaści haławy. Jana skazała, szto heta zrabiu himnazist S., 19 hadou, katoraho i aresztawali razam z jaho bratam 15 h. Jany u dwoch chacieli zgwałtawać Kalinouskuju. Hroszy i cennyje reczy, jakije mieła jana, prapali. Zdajecca, szto dziauczyna budzie žyć.

Z USIAHO KRAJU.

Padaroža žurnalistoŭ.

HRODNIA. U swajej padarožy pa Biełarusi neutralnyje žurnalisty zajechali ahladzieć Hrodniu, a adtul pajechali dalej u Biełastok.

U žmudzkaj dyecezii.

Žmudzkaja dyecezija abnimaje b. rasiejskuju kowienskuju huberniu i Kurlandiju. Orhanizacija hetaj dyecezii była pastanoŭlena na Konstanckim Sabory. Rezydencija biskupoŭ była spiersza ŭ Miedaikach, a paśla —ŭ Worniach. Pierszym biskupam byŭ wilenski kanonik Maciej Trocki, katoraho padaŭ u kandydaty Wialiki Kniaź Witoŭt. U 1865 hadu rezydencija biskupoŭ była pieranieslena ŭ Koŭnu. U 1915 hadu u dyecezii było 219 parachwijalnych kaściołoŭ i 158 filijalnych s 666 ksiendzami. 25 kaściołoŭ zusim zrujnawany ŭ czasi wajny. S pryczyny wajny dyecezija doŭhi czas nia mieła swajho pastyra. Da krasawika 1915 hodu biskup byŭ prymuszan žyć u Paniewieży, paśla—pry nabližeńni niemcoŭ — pierajechaŭ u Widzy, a ŭ kancy zusim pakinuŭ swaju dyeceziju i wyjechaŭ u Rasieju. Tolki u žniŭni miesiacu, dziakujučy pasrednictwu Rymu, sa zhodaj abodwych prawicielstw jon wiarnuŭsia ŭ Koŭnu, dzie i paczaŭ nanowa swaju rabotu, wielmi uciešyŭszy nasialeńnie dyecezii.

Č czytać jak CZ. Š—jak SZ.

Pjauka Bila Kupera.

(Hl. № 83 „Homana").

Niekolki dzion paždaŭszy stary Dan, pačuŭšy ab mudraściach swajho syna, pryjšoŭ, kulhajučy na kawiołach, na toje pole, dzie Bil araŭ.

— Što-ž heta za trascu jakuju tworyš ty sa swaimi pjaŭkami? — kryknuŭ jon da syna, trasučysia sa złości.

Bil pakinuŭ płuh i, staŭšy pierad baćkam, pačaŭ wykładać jamu swaju systemu. Stary ani słuchać nie chacieŭ.

— Ty, małady barsuče,—pierabiŭ jon synawu hutarku,—nia hodzi tabie taho, što ja kažu? Jak že ty možeš pawieryć, kab takaja paŭzučaja kaziaŭka bolej razumiełasia na pahodzie, czym twoj rodny baćka? Što ja ŭwieś wiek swoj rabiŭ? A!?

— Ničoha!—adkazaŭ karotka Bil.

— Brešeš, sabaččy synu! — skazaŭ stary Dan. — Ja zhadywaŭ pahodu i staŭlu swaju wiedu suproć usiaich paŭzučak na świeci. Chočeš iści ab zakład?

— Razumiejecca, što chaču! — adkazaŭ Bil.

— Ab što zakład?—spytaŭ stary.

— Dwa funty sterlingoŭ,—adkazaŭ syn.

— Oho!—zaŭwažyŭ stary Dan.—Ja i zabyŭsia, što ty hrošy nia maješ. Ale zrobimo woś jak. Ja daju ŭ zakład try morhi swajho pola, a ty, kali ja ŭ sprawiadliwym zakładzie pabju ciabie s twajej pahanaj pjaŭkaj, daj try hady biezpłatnaj swajej pracy.

— Dobra!—adkazaŭ Bil, i jany ŭdaryli pa rukach. Pachopliwaść da zakładoŭ była ŭ ichnim rodzi spadčynnaja.

Nawina chutka razbiehłasia pa siale, i nia treba było doŭha ždać, a ŭžo złažyłasia kamisija s piaci mužoŭ, katoryje mielisia arhanizawać publičnuju probu. Jany pajšli ŭsie razam da pastara i prasili jaho być sudździoj razjemcam. Pa roznych haworkach i torhach stało na tym, što abodwy zakładniki mielisia ŭ najbližejšy paniadziełak wiečeram pierad kamisijej dy šyrejšaj publikaj wywarażyć pahodu na tydzień upierad.

Sabrańnie, katoraje adbyłosia u školnaj sali, było hetkaje ludnaje, jakoha mała chto pamiataje. A wosmaj wiečeram prykulhikaŭ stary Kuper na kawiołach, a syn pryjšoŭ s wialikim šklanym słojem, u katorym žyła pjaŭka. Sabrańnie zahudzieło ad radaści.

Abodwy stanuli na padwyšeńni, a publika kryčała dy świstała, maŭlaŭ ašaleła. Tady Dan Kuper sieŭ z adnaho boku sudździ-razjemcy, a Bil Kuper z druhoha boku pastawiŭ swaju plašku na stale i sieŭ na kreśli.

Kali publika ŭcichła, pastar skazaŭ pramowu na temu hetaj cikawaj proby i prasiŭ staroha Kupera skazać pahodu na ŭwieś budučy tydzień. Stary Dan pacior dałoniami swaje nohi, wyšej i nižej kalen, paśla nosam dwojčy pasłuchaŭ pawietre, ŭziaŭ šmatok papiery i niešta napisaŭ na jej, a pośle, padniaŭšysia z miejsca, pramowiŭ:

— Łaskawyje Pani i Pany! Miła mnie apawieścić wam pahodu na budučych siem dzion. Woś jakaja budzie: paniadziełak sucha, sierada sucha, čećwier sucha, piatnica, subota i niadziela sucha, jak cement, z niewialičkim wietram dy pyłam. Maje staryje kości, skolki mahu wyčuć, nia wieściać nijakoj pieramieny, i ja staŭlu ich proci ŭsich pjawak, jakije tolki žywuć u plaškach.

Pośle sieŭ na swajo miejsco, a ŭsia staraja hwardzija, maŭlaŭ ašaleŭšy, zastukała kawiołami dy parasonami i zakryčała „brawo". Pośle ŭstaŭ małady Bil, uważna pryhledziŭsia na pjaŭku, katoraja spakojna pławała pawierch wady, i pramowiŭ:

(Dalej budzie)

WIESTKI Z RASIEI.

—

Zmiena ministroŭ.

PIECIARBURH. Hraf Bobrynskij, minister sielskaj haspadarki, atrymaŭ adstaŭku. Jon naznaczen za ober-hofmejstera. Tymczasowa kiruje ministerstwam pamocznik jahoRittich.

MASKWA. „Russk. Sł." pisze, szto Sztyrmer chwory na nohi. Dziela papraŭki zdaroŭja jon pajedzie ŭ Italiju, a paśla ŭ Hiszpaniju.

SZTOKHOLM. „Russk. Wied." piszuć ab adstaŭcy Sztyrmera: 14 listapada adbylisia adno za druhim try zasiedańnia rady ministroŭ, na katorych radzili ab adnosinach prawicielstwa da Dumy. Paśla haraczych sporak gabinet razdzialiŭsia: bolszaść s Trepowym žadała supolnaj raboty z Dumaj, mieńszaść sa Sztyrmeram była proci hetaho. Z hetaj pryczyny nie Sztyrmer, a Trepow, jak predstaŭnik bolszaści, pajechaŭ u hłaŭnuju kwateru da cara s planam buduczaj pracy.

KOPENHAGA. Pawodłuh pieciarburskich wiestak, pastupowy błok na cześć nowaho ministra-prezydenta ŭstroiŭ bankiet. Pry hetym haława błoku, Szydłoŭskij, u sensacyjnaj pramowie witaŭ Trepowa ad imi błoku i baczyŭ u naznaczeńni jaho szczaście Rasiei. Szydłoŭskij paśla zwiarnuŭsia da anhlickaho pasła Bukanena, nazywajuczy jaho kanieczńie patrebnym rajczym Rasiei ŭ hety ciažki czas. Jon wykazaŭ nadzieju, szto toj budzie pamahać Trepowu hetkimi samymi cennymi radami, jak u swoj czas Sazonowu.

Uwaha. Jaszcze ni rasu z rasiejskaj starany nichto tak atkryta niezajaŭlaŭ, szto anhlicki pasoł — sapraŭdny dyktatar Rasiei.

ROTTERDAM. Czutki s Pieciarburha ab naznaczeńni Trepowa — susim niezrazumiełyje. U sajuzach lewych dumskich partij byli wystupleńnia proci Sztyrmera i proci biezsilnaho pieredczasnaho mira. Bolszaja czaść ich žadała dumskaho prawicielstwa. Atkasam na heta było naznaczeńnie krajniaho reakcyoniera Trepowa, ad katoraho nielha spadziewacca dumskaho prawicielstwa. Jaho adnosiny da wajny hetak sama pawinny być jeszcze wyjaśnieny.

Nieudacza Bukanena.

SZTOKHOLM. Anhlicki pasoł u Pieciarburzi, Bukanen, prasiŭ u cara atdijencyju i padaŭ na jej caru spis pryjemnych dla Anhlii kandydatoŭ dziela reorhanizacii gabinetu. Jon prasiŭ naznaczyć na ministra-prezydenta ciapierasznaho wajennaho ministra Szuwajewa, na ministra zahranicznych spraŭ—Sazonowa, na miejsco-ž wajennaho ministra—nanowa Poliwanowa, marszałka procinimieckaj ligi.Ale Bukanena ŭ hłaŭnaj kwatery spatkali niezwyczajna choładna. Z hetaj pryczyny pałaženie predstaŭnika anhlickaho prawicielstwa stałosia jaszcze horszym.

Pawarot Mikałaja Mikałajewicza.

BAZEL. Ahienctwo Hawasa pieredaje hetkuju wiestku s Rasiei:

Wialiki kniaź Mikałaj pakinuŭ kamandu kaŭkazkaj armii i pryniaŭ ważnuju kamandu u Europie. Wialiki kniaź, jak kažuć, prybyŭ užo u hłaŭnuju kwateru cara.

Car daŭ hienerału Aleksiejewu odpusk, patrebny kanieczńie jamu dziela papraŭki zdaroŭja. Tymczasam zamieniaje Aleksiejewa hienerał Hurko, naczalnik adnej reserwnaj armii.

BERLIN. „Germanija" pisze: Pawodłuh apošnich wiestak z Rasiei možna padumać, szto adstaŭka Sztyrmera swiazana s pieramienaj hłaŭnaj kamandy. Naznaczeńnie wialikaho kniazia — heta wyrazny znak, szto Rasieja stupiła na darohu raspaczliwych sprob ratawać wajennaje pałažeńnie. Hetym že tłumaczać i naznaczeńnie Trepowa. Spadziajucca, szto jon zdaleje pawysić wyrabku snaradoŭ.

Sustrecza caroŭ.

SOFIJA. Rasiejski car prybyŭ u Kijeŭ, a adtul pajechaŭ u Reni,kab tam sustrecicca z rumynskim karalom.

SZTOKHOLM. Sustrecza cara Mikałaja z rumynskim karalom u Reni, pawodłuh „Dnia", maje czysta palitycznaje, a nie wajennaje značeńnie, bo Rasieja nia može akazać Rumynii wialikszaj wajennaj pomaczy, czym dahetul akazwała.

„Kulturnaje" žadańnie.

SZTOKHOLM. „Now. Wr." damahajecca, kab rasiejskaja hłaŭnaja wajennaja kamanda, ŭwažajuczy na ciapierasznije warunki ŭ Rumynii, zahadała niszczyć usio zbožže i spažyŭnyje pradukty ŭsiudy, dzie adstupajuć rasiejska-rumynskije armii, kab hetak worharn pakinuć pustyniu i ruiny. H ta taktyka dajszła ŭ tym hadu udaczy ŭ Polszczy, i jaje treba i ciapier wiaści ŭ Rumynii.

Zatanuŭszyj połk.

SZTOKHOLM. Dwa wialikije transportnyje parachody, iduczy z Helsingforsu ŭ Rewiel, zatanuli ŭ kancy kastrycznika razam s usim 428 pałkom. Nieszczaście zdaryłosia, treba dumać, ad usrywu min.

Nabor ŭ Finlandii.

SZTOKHOLM. S Finlandii iduć wiestki ab spadziewanym uskoraści nabory. Niekolkich finlandcoŭ, katoryje ŭžo liczacca hramadzianami złuczenych Amerykanskich Sztatoŭ, sadzierżali na hranicy, jak jany chacieli wyjechać s Finlandii.

Proci wajennaj cenzury.

SZTOKHOLM. „Russk. Wied." piszuć: U Dumu padadzieny try prajekty, kab skasawać niezwyczajna surowuju cenzuru.

Proci-niamieckaja palityka.

PIECIARBURH. Pamocznik ministra unutrenych dzieł, Wołkonskij, zwiarnuŭsia da hubernataroŭ s cyrkularam, pytajuczysia, szto zrobleno, kab zabaspieczyć sczystku uradoŭ rasiejskich akcyonjernych tawarystw ad ludziej warožaj nacyonalnaści.

Nowy marszrut.

SZTOKHOLM. Kožyn dzień z norweżskaho portu Narwik da rasiejskaj hranicy wiazuć wialikije žaleznadarožnyje transporty z wajennymi materjałami i snaradami. U partowych składach Narwika leżać jeszcze wialikije zapasy wajennych materjałoŭ dla Rasiei i Rumynii. S pryczyny pierarywu ruchu cieraz Archangielsk paśla ŭzrywu, zroblenaho niamieckaj padwodnaj łodkaj, Narwik staŭsia hłaŭnym centram, cieraz katory jduć u Rasieju wajennyje hruzy.

Amurski port.

PIECIARBURH (W.T.B.). Abszyrnyje budoŭlanyje raboty ŭ Nikołajewie, ŭ uści Amura, dzie maje być port, wiaducca ciapier z wialikim napružeńniem sił, kab jany byli czym skarej zakonczeny. Zaliŭ Amura pabłyblajuć, kab parachody, jakije sidz'ać hłyboka ŭ wadzie, mahli ŭwajści ŭ port.

Z usiaho świetu.

Sielanski ruch u Italii.

LUGANO. Hazeta św. Tronu „Osservatore Romano" každ, szto ŭ Romanii i inszych miejscach Italii paczaŭsia niebaspieczny sielanski ruch.

Zabastoŭka u pałudziennym Wallisie.

LONDON. „Times" pisze, szto ministerstwo hadlu wiadzie pierehawory miž rabotnikami i haspadarami kapalniaŭ u pałudziennym Wallisie. Spaŭnicielny kamitet rabočych pajedzie ŭ London dziela narady z ministerstwam.

HAAGA. Nowaja zabastoŭka ŭ kapalniach kamiennaho wuhla, zdajecca, nieminucza, bo rabotniki, s pryczyny uzrostu cen na wuhal i pobocz z hetym usrostu darażyni, žadajuć pawialiczeńnia im płaty na 15%, a haspadary ich na heta nie prystajuć.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieszczeńnia.

28 XI. Zachodni teatr:

Biez nijakich bitw.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Na pałudziennym zachodzi ad Dźwinska krapczeŭ ahoń rasiejskaj artylerji.

Front erc-hercoga Jozefa: Na ŭschodnim tronci Siemihradzii momentami silny ahoń. Rasiejskije družyny razwiedczykoŭ adbity.

My pierajszli cieraz raku Alt. Dalejszyje operacii razwiwajucca udaczna dla nas. Kurtea de Argies —u naszych rukach.

Bałkanski teatr:

Front Makienzena: U Dobrudžy—nieznacznaja bajewaja rabota. Dunajskaja armija pasunułasia ŭpierod. Džyerdžyu ŭczora my zaniali.

Makiedonski front: Woatry ahoń miž woziorami Prespa i Czernaj papieredziŭ silnyje ataki. Wialiki ahulny szturm wojsk sajuźnikoŭ zusim nie ŭdaŭsia. Worahi mieli wialikije krywawyje straty i niczoha nie dajszli.

29.XI. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: Pry Žiwenszi adbita anhlickaja ataka ŭ tumańie. U wakolicach Sommy ŭ wieczary na połnaczy ad Aukr i ŭ lesi S. Pjer-Wast uzmacawaŭsia ahoń worahoŭ.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Niczoha wydatnaho.

Front erc hercoga Jozefa: U Karpatach i na ŭschodnim siemihradzkim fronci rasiejcy ŭczora szmat dzie iszli u ataku. Jany byli razbity. Nieznacznyje miejscowyje ataki jany akupili wialikimi krywawymi stratami.

Armija hienerała Falkienhejna pabiedna jdzie ŭpierod na ŭsim Wałaszskim fronci. Worahi biez paradku adstupajuć na ŭschod.

Bałkanski teatr:

Front Makienzena: Ruch dunajskaj armii adbywajecca u zhodzi z ruchami na połnaczy. U Dobrudžy —nieznacznaja bajewaja rabota.

Makiedonski front: Paśla taho, jak nastupleńnie sajuźnikoŭ było adbito, worahi iznoŭ nastupali ŭczora na pałnocznym zachodzi ad Manastyra i kala Hruniszty. Jany nia mieli ŭdaczy.

Nalot na Anhliju.

BERLIN (W.T.B.). U naczy na 28 listapada niekolki marskich latuczych karabloŭ zrabili udaczny nalot na siaredniuju Anhliju. Szmat dzie uznialisia pažary. Dwa latuczyje karabli pahibli ad zaszczytnaho ahnia. Reszta wiarnulisia.

Achwiary wajny.

KOPENHAGA. Pawodłuh statystyki t-wa dzieła dośledoŭ nad socyalnymi wynikami wajny, straty za ŭwieś czas wajny da 1 listapada 1916 hodu zabitymi, ranienymi i pałonnymi byli hetkije:

Anhlija	— 1,8	miljona
Rasieja	— 8,5	„
Francija	— 3,7	„
Italija	— 0,8	„
Serbija	— 0,48	„
Belhija	— 0,22	„
Rumynija	— 0,2	„
usiaho razam	—15,1	miljonoŭ

Ab buduczynie Bukowiny.

WIENA. Minister-presydent Kerber skazaŭ, szto nima czaho niepakoicca za buduczyje dzieržaŭnaprawawyje adnosiny Bukowiny da impieryi.

Impieratar Wilhelm ŭ Wienie.

WIENA. Impieratar Wilhelm pryjechaŭ siudy, kab pamalicca kala cieła pamierszaho impieratara Franca Jozefa. Wieczeram u toj-że dzień jon wyjechaŭ nazad.

Razrucha ŭ Hrecii.

LONDON. Lord Robert Sesil hawaryŭ ab pałažeńni u Hrecii. Treba ŭ kancy zrabić wybar miž karaleŭskim dwarom i Wenizełosam. Sajuźniki majuć na heta prawo, bo jany zabaspieczyli konstytuciju, jakuju karol widoczna adkidaje.

Za mir.

LUGANO. Oficyos italjanskich socyalistoŭ „Avanti" pisze, szto śledam za italjanskimi socyalistami i socyalisty druhich wajujuczych sta-

ron padajuć u swaje parlamenty prajekt zrabić mir.

ŽENIEWA. Francuskije socyalisty pierad tajnym zasiedańniem parlamentu zbiarucca na swaju naradu, kab, jak każuć, wyrabić sabie pahlad na mirnuju demonstraciju italjanskich tawaryszoŭ, a mo' i kab zwiarnucca z zaprosam da Bryana.

LONDON. U Nižniaj pałaci socyalist Snoŭden zapytaŭsia, ci nie para paczać pierehawory ab miry. Paśla zajawy impierskaho kanclera, szto Niamieczczyna wajuje tolki baroniuczysia i dziela zabaspieczeńnia Niamieczczynie niezaležnaści i wolnaho razwićcia, nima nijakich praszkod, kab paczać pierehawory. Minister Bonar Loŭ zajawiŭ na heta, szto jon nia može niczoha zrabić. Kancler uwieś czas apiraŭsia na niamieckich pabiedach, i z hetaj pryczyny ŭsielaki abmien dumkami dla anhlickaho ministra — niemahczymy.

NJU-JORK. Tut adbyłasia narada wydatnych amerykancoŭ dziela pomaczy u ustanaŭleńniu suświetnaho mira. Grej i Bryan u swaich piśmach wykazali prychilnaść da hetaho ruchu. Hraf Bernsdorf u swaim piśmie pazwaŭsia na zajawu niamieckaho impierskaho kanclera ŭ Rejchstagu. Senatar Ston wyjawiŭ zhodliwaść Ameryki.

NJU-JORK. Pad marszałkoŭstwam Tafta adbyŭsia wialiki schod ligi mira. U inszych amerykanskich miestoch ładziacca takije samyje schody. Liga jeszcze nia dumaje kanczać ciapierasznuju wajnu, chacia hłaŭny pramoŭca, Jakaŭ Szyf, kazaŭ, szto para paczać nieszta rabić.

KOLONIJA. Szto-hodnaja narada ab miry, jakaja adbywajecca ciapier u Nju-Jorku, paczałasia czytańniem usiej pramowy niamieckaho impierskaho kanclera. Wyskazywali dumku, szto heta pramowa može słužyć za asnowu, kab paczać pierehawory ab miry.

Kanadzki premjer-minister Borden, katory byŭ na hetaj naradzi, skazaŭ: „Na pryhawor świetu pawinny apirać swaje nadziei tyje, chto staić za utwareńnie mižnarodnaho mirnaho trybunału, za jakim staić arużnaja siła, kab uziać u ruki prastupnuju naciju". Abraźliwyje u apaści Bordena na amerykanskaj ziamli proci pryjaznaj dla Ameryki nacii wyzwali haraczyje pratesty.

KOPENHAGA. Pawodłuh hazetnych wiestak, amerykanski hasudarstwieny departament jeszcze pierad kaladami zrobić kroki dziela adnaŭleńnia mira (?)

Austryjackije apawieszczeńnia.

WIENA. 27.XI. Uschodni teatr: Front erc-hercoga Jozefa: Razbityje pry Turnu-Seweryn worahi adychodziać na ŭschod; za imi honiacca niamieckije i aŭstryjackije wojski. My ŭziali ŭ pałon 28 aficeroŭ, 1200 sałdatoŭ i zdabyli 3 kulemioty, 27 padwod sa snaradami i 800 nahružonych wazoŭ. U Dunajskich portach worahi hetak sama pakinuli bahatuju dabyczu. Na ŭschodzi ad nižniaho Altu my dajszli da adrezku Wedea na poŭnaczy i na pałudni ad Aleksandryi. Na wierchnim Alci worahi adkinuty za Topołohu. Na ŭschodzi ad Tigweni piarerwan front worahoŭ; pry hetym worahi utracili 10 aficeroŭ, 400 sałdatoŭ i 7 kulemiotoŭ. Rasiejskaja ataka niekolkimi bataljonami na poŭnaczy ad Negrisora niczoha nie dajszła. Družyny niepryjacielskich razwiedczykoŭ u wakolicach Ludowaj adbity.

Front Leopolda Bawarskaho: Biez pieramien.

Italjanski teatr: Biez nijakich prypadkoŭ.

WIENA. 28/XI. Uschodni teatr: (hl. niamieck. apaw.)

Italjanski teatr: Biez pieramien.

WIENA. 29.XI. Uschodni teatr: (hl. niamieck. apaw.)

Italjanski teatr: Biez pieramien.

Bibliohrafija.

„Narysy z Litwy, Biełarusi i Kurlandii". Wyd. Georg Stielke. Koŭna—Berlin. 1916 h.

Pad hetkim zahałoŭkam wyjszła ŭ niamieckaj mowie kniha z ilustrawanymi staćciami ab ziemlach naszaho kraju. Staćci hetyje napisany niamieckim piśmiennikam Eulenbergam, a rysunki da ich rabiŭ berlinski artysta Struck. Swaju pracu aŭtory afiarawali b. naczalniku sztaba hłaŭnakamandujuczaho na ŭschodzi, a ciapier pierszamu hłaŭnamu kwatesmistru, Ludendorffu. I heta maje swaje słusznyje pryczyny: bo, kali raŭnawać Ober Ost da karaleŭstwa, to ŭ hetym karaleŭstwi pry Hindenburgu Ludendorff zaniaŭ miejsco jak-bytcym premjer-ministra.

Knižka heta maje asabliwuju wahu dla nas, biełarusoŭ: heta pierszaja wialikszaja praca ŭ niamieckaj mowie, katoraja wykazywaje pierad niamieckim hramadzianstwam, szto Biełaruś jość asobny Kraj, niepadobny da reszty Rasiei.

Jak nas pawiedamlajuć s peŭnych krynic, zahałowak „Narysy z Litwy, Biełarusi i Kurlandii" daŭ knižce sam Ludendorff.

Knižka budzie cikawym pamiatnikam tych wlalikich wajennych prypadkoŭ, jakije ciapier adbywajucca na naszych waczach. I z hetaj pryczyny z jeju warta paznajomicca kožnamu, kamu dastupna niamieckaja mowa. Ab tym, szto i s technicznaho boku knižka maje cenu, zawieraje imia wiadomaho wydawiectwa.

«Mūsų Kalendorius» na 1917 hod. Wyd. A. Dirso, pad red. L. Giro Cena 80 fen. Wilnia.

Heta abszyrny i dobra apracowany kalendar, katery možem radzić mieć u kožnaj litoŭskaj siamji. U kalendary, miž inszym, pamieszczena staćcia ab biełaruskaj sprawie i ab usich bolsz wydatnych prypadkach biełaruskaho žyćcia ŭ 1916 hadu. Ale i niezaležnie ad hetaho my možem szczyra žyczyć jamu jak najszyrejszaho chodu.

Spis wajenna-pałonnych naszaho kraju.

Z Wilni i Wilenskaj huberni.

Tabor dla wajenna-pałonnych Stendal.

Parfjanowicz Karol, Wilnia.
Paszkoŭski Konctancin, Wierniki.
Ostroŭski Alfons, Łojcy.
„ Aleksandar, „
Sieŭroszewicz Anton, Orany.
Radziewicz Komon, Świrki.
Marewicz Tamasz, Marankancy.
Łabanoŭ Stanisłaŭ, Popiszki.
Wasileŭski Juryj, „
Świetłowicz Maciej, Kiwancy.
Wejkut Michaił, Snuraciki.
Preskanies Adolf, Klepatochi.
Jaszkiel Wincenty, Bieniejki.
Karpowicz Iwan, Žuhost.
Beczelis, Szydali.
Budziłowicz Jazep, Krupoŭsk.
Žuk Konstancin, Tylewiczy.
Teleszoŭ Michaił, Puczkalancy.
Kapytkun Jankiel, Ostryna.
Koreń Szmul, Lida.
Dziewianski Sawał, Lida.
Olatoŭski Jankiel, „
Maruszynski Szloma, Jezucin.
Wernikoŭ Paschia, Ostryna.
Rozenblum Aron, Ejszyszki.
Lewit Mozes, „
Krajeŭski Jakaŭ, Olita.
Zederowicz Izaak, Ostryna.
Bedzoŭski Pawał, Lida.

Offizier Gefangenenlager Gütersloh.

Aleksandrowicz Szelaus, Wilnia.
Nowogonski Iwan „
Žebroŭski Michaił, „
Rejnam Maksymiljan, „
v. Kotten Todar, „
Szulc Andrej, „

Redaktar W. Lastoŭski